

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ТА ВІДПОВІДНИХ УТРИМАНЬ ТА НАРАХУВАНЬ У СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

ORGANIZATION OF ACCOUNTING PAYROLL AND RELEVANT DEDUCTIONS AND CHARGES IN MODERN ECONOMIC CONDITIONS OF UKRAINE

Соболева І.В.

викладач кафедри обліку та оподаткування,
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

Чепак А.В.

студентка,
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

У статті досліджено динаміку і темпи зростання мінімальної заробітної плати в Україні за 2016 р. та проведено порівняння з прогнозом на 2017 р. Розглянуто питання організації обліку утримання, нарахування та сплати податків і зборів із заробітної плати, а також проаналізовано наявні проблеми державного регулювання заробітної плати в Україні. Визначено причини та наслідки підвищення мінімальної заробітної плати в Україні.

Ключові слова: заробітна плата, єдиний соціальний внесок, податок на доходи фізичних осіб, військовий збір.

В статье исследованы динамика и темпы роста минимальной заработной платы в Украине за 2016 г. и проведено сравнение с прогнозом на 2017 г. Рассмотрены вопросы организации учета удержаний, начислений и уплаты налогов и сборов из заработной платы, а также проанализированы существующие проблемы государственного регулирования заработной платы в Украине. Определены причины и последствия повышения минимальной заработной платы в Украине.

Ключевые слова: заработная плата, единый социальный взнос, налог на доходы физических лиц, военный сбор.

The article explored the dynamics and growth rate of the minimum wage in Ukraine for 2016 and a comparison with the forecast for 2017. The question of accounting maintenance, calculation and payment of taxes and levies on wages and analyzed the existing problems of state regulation of wages in Ukraine. The reasons and implications of raising the minimum wage in Ukraine.

Keywords: wages, single social tax, income tax, war tax.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Перехід до ринкових методів господарювання потребує адекватних змін у структурі розподільчих відносин, приборкання стихії неконтрольованого сектора тіньової економіки та відновлення визначальної ролі заробітної плати у формуванні грошових прибутків працездатного населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Серед вітчизняних учених, що розглядають проблеми різних аспектів трудових відносин та організації обліку

заробітної плати в Україні, такі: Акмаєв А.І., Бунтовська Л.Л., Гончаров В.М., Данюк В.М., Заяць Т.А., Калина А.В., Лук'яненко Н.Д., Новікова О.Ф., Петрова І.Л. та ін.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою статті є оцінка стану організації обліку заробітної плати в Україні, дослідження динаміки і темпів її зростання за 2016 р. та порівняння з прогнозом на 2017 р., а також розгляд наявних проблем державного регулювання заробітної плати.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Із переходом до ринкових відносин

принципово змінюється сутність такої важливої економічної та юридичної категорії, як оплата праці та процес формування доходів. Перехід до ринкових методів господарювання потребує адекватних змін у структурі розподільчих відносин, приборкання стихії неконтрольованого сектора тіньової економіки та відновлення визначальної ролі заробітної плати у формуванні грошових прибутків працездатного населення. Прийняті за останні роки Кабінетом Міністрів і Верховною Радою України законоположення про оплату праці створюють необхідну правову основу для розроблення ефективної системи регулювання заробітної плати на підприємствах і в галузях з урахуванням загальних економічних законів розвитку матеріального виробництва і специфічних умов ринкового ведення господарства.

Оплата праці – це обов'язок роботодавця щодо виплати найманому працівнику зароблених ним коштів за виконану роботу (або надані послуги) відповідно до умов трудового договору. Законодавством передбачено два методи регулювання оплати праці. Першим методом є державне регулювання оплати праці, а другим – локальний. Регулювання й організація заробітної плати під впливом змін в економіці та виробництві піддаються безперервним змінам та уточненням. Згідно із законодавством, правове регулювання оплати праці нині здійснюється державним і договірним методами.

Згідно із Законом України «Про оплату праці» [1], держава здійснює регулювання зарплати працівників підприємств усіх форм власності і господарювання шляхом установаження розміру мінімальної заробітної плати, інших державних норм і гарантій, умов і розмірів оплати праці працівників установ і організацій, що фінансуються з бюджету, керівників державних підприємств, а також через оподаткування доходів працівників. Державне регулювання оплати праці полягає передусім у визначенні і перегляді розміру мінімальної заробітної плати й умов, які впливають на її величину. Мінімальна заробітна плата 2016 р. та планова мінімальна заробітна плата на 2017 р. згідно із законопроектом «Про Державний бюджет України на 2017 рік» від 15.09.2016 [3] наведені в табл. 1.

Із табл. 1 ми бачимо заплановані значні зміни в становленні мінімальної заробітної плати в Україні. Якщо на початок 2016 р. така заробітна плата становила 1 378 грн., то на початок 2017 р. вона зростає до 3 200 грн.

Мінімальна заробітна плата встановлюється у розмірі, не нижчому за вартісну величину межі малозабезпеченості в розрахунку на працездатну особу згідно із Законом України «Про оплату праці» [1]. Заробітна плата як одна з найважливіших економічних категорій повинна виконувати низку функцій, що тісно пов'язані з принципами її організації. Функції заробітної плати: регулятивна, стимулююча, відтворювальна, розподільна. Проте в сучасних умовах розвитку

ринкових відносин в Україні заробітна плата не виконує в повному обсязі всі вказані функції.

Таблиця 1
Мінімальна заробітна плата в Україні
в 2016 та 2017 рр.

На дату	2016 р.		2017 р.	
	У місячному розмірі, грн.	У погодинному розмірі, грн.	У місячному розмірі, грн.	У погодинному розмірі, грн.
1 січня	1378	8,29	3 200	19,34
1 травня	1450	8,69		
1 грудня	1600	9,59		

Великої уваги вимагають утримання, нарахування та сплата відповідних податків та зборів із заробітної плати. Станом на 2016 р. до таких податків належать нарахування ЄСВ та утримання ПДФО. Що стосується зборів, то зараз діє тимчасовий військовий збір у розмірі 1,5% від нарахованої заробітної плати, це пов'язано з особливим військовим станом на території України.

До 2016 р. існувала ставка нарахування ЄСВ на заробітну плату, що сплачувало підприємство, та 3,6% утримання із заробітної плати, що сплачував робітник. Законом України «Про Державний бюджет на 2016 рік» було відмінено утримання ЄСВ та встановлено єдину спрощену ставку нарахування ЄСВ у розмірі 22%. Зміни в даному податку в 2017 р. не плануються. Мінімальний розрахунок сплати ЄСВ до бюджету України наведено в табл. 2.

Таблиця 2
Мінімальна сплата ЄСВ за місяць в Україні
в 2016 та 2017 рр.

На дату	2016 р.	2017 р.
1 січня	303,16	704,00
1 травня	319,00	
1 грудня	352,00	

Із табл. 2 бачимо, що сплата податку ЄСВ із 2017 р. повинна зрости від 352 грн. до 704 грн. Таким чином, поповнення державного бюджету значно зростає. Наприклад, за 2017 р. з одного робітника, що отримує мінімальну заробітну плату, державний бюджет за грудень 2017 р. отримає на 352 грн. більше, ніж за грудень попереднього року.

Податок із доходів фізичних осіб – це прямий загальнодержавний податок, який стягується з доходів громадян за встановленими ставками. Об'єктом оподаткування податком є сукупний дохід працюючих громадян, які отримують його з різних джерел за місцем основної роботи в

Україні й за її межами як у грошовому, так і в натуральному вираженні. До 2016 р. даний податок визначався як різниця між доходом та утриманим ЄСВ, помноженим на відсоткову ставку податку. Відповідно, з 2016 р. він визначається помноженням суми доходу на відсоткову ставку податку, це пов'язано з відміною утримання ЄСВ із заробітної плати.

До сукупного оподаткованого доходу включаються доходи, одержані від підприємств, установ і організацій усіх форм власності, доходи за виконання трудових обов'язків, у тому числі за сумісництвом, за виконання робіт за договорами підряду, а також інші доходи, отримані працівником у грошовій і натуральній формах. Із 2016 р. утримання податку з оподаткованого сукупного місячного доходу працівників здійснюється підприємствами всіх форм власності за ставкою 18%.

Згідно із законопроектом «Про Державний бюджет України на 2017 рік» від 15.09.2016 [3], плануються такі зміни щодо ПДФО в 2017 р.:

1. Ставка податку стала уніфікована і становить 18%. Пенсії «президентські» оподатковуються за ставкою 15%.

2. Соціальна пільга зменшена. Тепер вона становить 50% від загальної суми офіційно встановленого мінімуму, за який можна прожити.

3. Податок на дивіденди 18% від усієї суми, якщо підприємство на загальній системі оподаткування.

4. Якщо хтось отримує дохід тільки від податкових агентів, то йому не потрібно подавати річну декларацію.

5. Фізичні особи – підприємці тепер платять три аванси, а не чотири, як раніше.

У табл. 3 наведено суму ПДФО, що утримана з мінімальної заробітної плати в 2016 та 2017 рр.

Отже, на 2017 р. планується надходження до бюджету податку з мінімальної заробітної плати у розмірі 576 грн. Різниця на кінець попереднього року становитиме 288 грн., тобто вдвічі більше.

Військовий збір – це тимчасовий податок, спрямований на підтримку та розвиток військових сил України. Він був уведений як тимчасовий податок у зв'язку з особливим військовим

станом на території України. Ця ставка залишилася незмінною і становить 1,5% від заробітної плати та інших доходів.

Таблиця 3
Мінімальна сплата ПДФО за місяць в Україні в 2016 та 2017 вр.

На дату	2016 р.	2017 р.
1 січня	248,04	576,00
1 травня	261,00	
1 грудня	288,00	

Мінімальну сплату військового збору в Україні за 2016 та 2017 рр. наведено в табл. 4.

Таблиця 4
Мінімальна сплата військового збору за місяць в Україні за 2016 та 2017 рр.

На дату	2016 р.	2017 р.
1 січня	20,67	48,00
1 травня	21,75	
1 грудня	24,00	

Проаналізуємо, яку заробітну плату отримає працівник на руки під час нарахування мінімальної заробітної плати в Україні (табл. 5). Як уже було сказано, заробітна плата обов'язково підлягає оподаткуванню. У 2016 та 2017 рр. ЄСВ сплачує роботодавець чи підприємство, а ось ПДФО та військовий збір платять самі робітники.

Із табл. 5 ми бачимо, що значно збільшилася сума отриманої заробітної плати, що дасть змогу громадянам більше купувати продуктів, одягу, ліків, відвідувати театри, кіно та кафе. Але не забуваємо про таке поняття, як інфляція, тобто знецінення гривні та збільшення цін на всі категорії товарів, тому не можемо сказати, що підвищення розміру мінімальної заробітної плати є стовідсотковим покращенням.

Виникає потреба кваліфікованого комплексного розв'язання проблем раціональної побудови оплати праці на основі взаємодії всіх указаних раніше функцій з урахуванням трансформаційних перетворень у суспільстві. Діючі на сьогодні в Україні ставки (18%) податку на доходи фізичних осіб гальмують зростання заро-

Таблиця 5
Нарахування, утримання та виплата заробітної плати в Україні за 2016 та 2017 рр.

Дата	2016 р.				2017 р.			
	Нарахована заробітна плата	Утримано ПДФО	Утримано військовий збір	Заробітна плата до видачі	Нарахована заробітна плата	Утримано ПДФО	Утримано військовий збір	Заробітна плата до видачі
1 січня	1378,00	248,04	20,67	1109,29	3200,00	704,00	48,00	2448,00
1 травня	1450,00	261,00	21,75	1167,25				
1 грудня	1600,00	288,00	24,00	1288,00				

бітної плати, через що трудові прибутки, які в нормальній ситуації мають виражатися у формі оплати праці, стають тіньовими, фальсифікуючи статистику загальних прибутків населення.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, держава має достатньо сильні позиції у визначенні політики щодо заробітної плати, а важливим завданням держави і надалі має бути сприяння проведенню переговорів між основними соціальними силами суспільства для врегулювання соціально-трудових відносин, запобігання масовим трудовим конфліктам. Останнім часом уряд зробив кроки щодо підвищення рівня життя населення та посилення цільової спрямованості соціальних програм. Помітними стають позитивні зрушення на ринку праці (зменшення числа безробітних, створення нових робочих

місць, підвищення соціальних виплат). Водночас залишається і низка проблем, що потребують термінового вирішення: ліквідація порушень законодавства про оплату праці, подальше підвищення основних соціальних гарантій і наближення їхнього рівня до прожиткового мінімуму, «детінізація» заробітної плати населення тощо. Рівень оплати праці є показником добробуту суспільства, тому головним завданням держави як представника інтересів суспільства є не перманентна боротьба з труднощами, створюваними соціально-економічною політикою самої ж держави, а грамотне розроблення концепції соціально-економічної політики і послідовне впровадження ефективного механізму забезпечення своєчасної виплати заробітної плати та її відповідний рівень в умовах формування ринкової економіки України.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/108/95>.
2. Закон України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» від 25.12.2015 № 928-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/928-19>.
3. Проект Закону «Про Державний бюджет України на 2017 рік» від 15.09.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4>.
4. Синяєва Л.В. Проблеми регулювання оплати праці та шляхи їх вирішення в Україні / Л.В. Синяєва // Регіональна економіка. – 2016. – № 1. – С. 171–177.
5. Шевчук Л.П. Моделювання та відображення в обліку розрахунку єдиного соціального внеску на основі індикативної заробітної / Л.П. Шевчук // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. – 2010. – № 1 (55). – С. 173–176.